

Lillehammer 14. juni 1993

A-pressens redaktør- og disponentkonferanse

Statsminister Gro Harlem Brundtland

Den politiske situasjon

Like etter regjeringsskiftet i mai 1986 - husker jeg en radiodebatt hvor programlederen åpnet debatten med et spørsmål til Arvid (Jacobsen): - Hvor lenge sitter denne regjeringen. "Til 1993!", svarte Arvid. Og programlederen ble så forfjamsset at han tidde stille i flere sekunder. Men Arvid fikk jo faktisk rett - så langt - med unntak av Syse-regjeringens ene år.

De to siste stortingsperiodene har skapt store endringer i det politiske landskapet - også før debatten om EF-medlemskapet kom på dagsorden. Høyrebølgen overlevde ikke møtet med virkeligheten, verken her hjemme eller ute. Sammen med Fremskrittspartiet som en konkurrent på høyre siden, undergravde det grunnlaget for den brede borgerlige samlingen. I posisjon holder det ikke å bare være enige om at de er imot Arbeiderpartiet. Man må også være enige om det man er for.

EF-spørsmålet har skapt nye skillelinjer på borgerlig side og førte til at Senterpartiet valgte en A-regjering fremfor en Høyre-regjering. Men om skillelinjene i det politiske landskapet for tiden er endret, må vi ikke glemme at Senterpartiets viktigste velgergrunnlag fortsatt er folk med eiendom, formue og "arbeidende kapital". Selv om partiets nye program på mange områder ligger nærmere vårt enn tidligere, er det likevel ikke mer bindende enn at partiet lett kan hoppe over på den andre siden. Når EF-saken er avgjort kan vi igjen stå overfor nye forsøk på å skape et bredere borgerlig regjerings-alternativ.

91 dager foran valget står vi overfor et SV og et Senterparti

som har svingt seg opp på meningsmålingene gjennom motstand mot EF og EØS sammen med en markedsføring av hvor foretrefelig den sosialdemokratiske politikken de bekjempet i 60- og 70-årene ville virke på 90-åras utfordringer.

Vi står overfor et Høyre som gjør kontantstøtte til en flaggsak, som profilerer seg på at partiet ville holdt norsk næringsliv hardere i ørene enn de mest reguleringsivrige sosialdemokrater - og som lar taktikkeriet til de grader ta overhånd at selv Aftenposten nå advarer mot partiets linje.

Mellom disse ser vi et Kristelig Folkeparti som iherdig forsøker å plassere seg i midten, alltid beredt til å være brobygger for et nytt borgerlig samarbeide - lik de kloke jomfruer som tok med seg ekstra olje for å holde lampene tent mens de ventet på brudgommen.

Og på sidelinjen - et Fremskrittsparti som ga opp å bli seriøst og som ble avkledd lenge før formannen kastet skjorta på TV. Partiet er tilbake der det startet - som et enmannsshow.

Med et så uryddig - og uklart - bilde, er det kanskje ikke så underlig at stadig flere velgere blir usikre og setter seg på gjerdet. Når så hver 5. velger tror Kjell Magne Bondevik - og hver 4. tror at både Anne Enger Lahnstein, Erik Solheim og Carl I. Hagen sitter i regjeringen - har vi kanskje noe av forklaringen på at vår gallup-oppslutning ikke riktig tar av

Det er et problem - ikke bare for Arbeiderpartiet, men for demokratiets virkemåte - at denne uryddige situasjonen skaper uklarhet om hva de faktiske utfordringene består i, og de reelle valg landet står oppe i - og velgerne står overfor. Når man i Stortinget kan kjøre sine merkesaker uten særlig risiko for å måtte stå til ansvar for et helhetlig og forsvarlig opplegg, blir skillelinjene og veivalgene uklare.

Det er typisk hvor liten oppmerksomhet som ble viet behandlingen av Langtidsprogrammet i Stortinget. Der var det mer enn noen sinne hvert parti på egen kjøll.

Det hevdes stadig - at Arbeiderpartiet er dømt til å regjere uansett. Men, slik er det ikke! Vi kan ikke ta ansvar uansett vær og føreforhold - eller velgeroppslutning. Vi må ha politisk grunnlag for å gjøre en skikkelig jobb. Det dreier seg ikke bare om valgresultatet - og slett ikke om noe bestemt prosent-tall, men også om hvilke signaler partiene gir nå i innspurten på Stortinget og gjennom valgkampen. Hvordan plasserer partiene seg i forhold til de store oppgavene vi står overfor?

Hvis velgerne skulle ta sjansen på at Arbeiderpartiet blir sittende med ansvaret uansett hvordan de stemmer, kan de få seg en overraskelse. Det er altfor mange som tydeligvis tror de kan få både i pose og sekk, stemme på andre partier og likevel beholde Arbeiderpartiet som regjerings-parti. Og enda viktigere; det er altfor mange som tror de kan sitte hjemme valgdagen og likevel ha en AP-regjering. Det er nødvendig å minne om at valgresultatet kan bli helt avgjørende - også for regjeringssituasjonen.

Forleden fikk jeg et brev fra Per Håkon Huse, som er distriktssjef i Vital Forsikring. "Vi opplever i dag", skriver han, "at rentene faller, prisene holder seg nede, aktiviteten tar seg noe opp; vi opplever en positiv trend som følge av en riktig politikk. Samtidig opplever vi at Høyre går fram på meningsmålingene og Ap tilbake. Hva er galt?", spør han. Det svaret han selv gir er dette: Dere må bli flinkere til å fortelle det norske folk hva dere gjør og hva dere har gjort. Det må dere starte med nå", skriver han - "og ikke vente til 3 uker før valget. Da er det for seint, folk er treige"!

Det er ingen enkel oppgave å få oppmerksomhet - verken om de

positive resultatene - eller om sammenhenger og helhet - for tiden. Oppmerksomheten flytter seg raskt fra problem til problem; ofte faktisk også bort fra de reelle problemene og over på blikkfang og symbolsaker. Det gir gode tider for alle som hevder å ha løsningen på problemene, når de møter dem ett for ett - og som slipper ubehaget ved å måtte summere opp og sette to streker under svaret. Ja, noen får poeng bare de snakker om problemene og kun det.

De siste par ukene har vært nokså typiske. Oppmerksomheten har vært konsentrert om de få sakene hvor flertallet for vår politikk ennå ikke er helt på plass. Mens de mange - og viktige - sakene som daglig passerer Stortinget, med tildels solid flertall for våre forslag, knapt registreres.

I brytningstider med uro og utrygghet, er det også - slik John Kenneth Galbraith skriver i sin siste bok: "Et sultent politisk marked for alt som tilfredsstillende og beroliger". Dette markedet er det ikke mulig å tilfredsstille for et ansvarlig regjeringsparti. Det er kort og godt ikke mulig å tilfredsstille alle krav og ønsker; i alle fall ikke samtidig.

I en slik situasjon blir det ikke så lett - verken å markedsføre eller få tak i - at norsk økonomi er blant de sterkeste i Europa og at utviklingen her hjemme er langt mer positiv enn i de fleste andre land.

Det har vi oppnådd fordi vi tok tak i problemene tidlig og fordi vi valgte vår egen vei. Vi har lyktes i å bringe prisstigning, renter og kostnader ned - samtidig som vi har stimulert økonomien for å styrke sysselsettingen. Det har vi kunnet gjøre fordi vi har stått sammen i kampen mot ledigheten.

Gjennom samarbeidet med fagbevegelsen om solidariske lønnsoppgjør har vi lyktes i å redusere kostnadene og styrke arbeidsplassene - uten å gå til angrep på velferdsordningene.

Tvert imot, så har vi på denne måten fått rom for omfattende reformer de siste årene. Perioden siden vi overtok våren 1986 er faktisk en av de rikeste reformperioder vi har hatt: En omfattende barnehageutbygging og forlengelse av foreldrepermisjonen til ett år. Og vi kan gå videre, med mer fleksible ordninger for foreldrepermisjonen. Vi har styrket og fornyet utdanningen, fra grunnskole til høyere utdanning. Vi har fått en mer fleksibel pensjonsordning. Vi har fornyet virkemidlene i næringspolitikken og styrket kommuneøkonomien med 15 prosent, reelt sett. Et viktig bidrag til at vi har kunnet gjennomføre dette, er at vi allerede har flyttet betydelige midler fra overføringer til investeringer og aktive sysselsettingstiltak. Det beløper seg til vel 6 milliarder - altså mer enn det Kleppe-utvalget foreslo.

Disse reformene er gjennomført - samtidig som vi har styrket konkurranseevnen. Når dette året er omme, har vi kuttet kraftig inn på det forspranget næringslivet i andre land opparbeidet seg de siste ti-femten årene. Nå ser vi også de første tegn på bedring på arbeidsmarkedet, også i industrien.

Alternativet til å fortsette solidaritetslinjen er ikke SVs ønsker om å redusere veksten og øke bevilgningene, nesten til alle mulige formål. I et mediabilde hvor nyansene sjelden gis fremtredende plass, er det underlig å se hvordan SV har lyktes med å kvitte seg med "Ole Brum-stempelet" gjennom de ytterst små endringene som ble foretatt i partiprogrammet under landsmøtet. I en situasjon hvor vi fører den mest ekspansive politikken som noen gang er ført - og med et underskudd på statsbudsjettet i år på 54 milliarder - ville SVs forslag fort ha ført oss inn i samme kritiske situasjon som svenskene kom i.

Alternativet er en politikk med Høyre som tyngdepunkt. Det sa jeg på pressekonferansen i fjor - men det var ingen anbefaling. Tvert om!

I sitt alternative statsbudsjett for i år, foreslo Høyre å kutte 12 milliarder kroner i forhold til Regjeringens forslag.

12 milliarder kroner er mange penger. Men det er bare et første skritt mot det mål partiet har formulert i partiprogrammet og langtidsprogrammet, nemlig å redusere den offentlige andelen til 50 prosent av verdiskapingen i fastlands-Norge. Det betyr kutt på rundt 100 milliarder, noe som tilsvarer 25.000 kroner pr. innbygger.

Vi vet hva 12 milliarder betyr. Det betyr slik Høyre foreslo i budsjettalternativet for i år bl.a. at hjelpen til verdens fattige land reduseres med 1.500 millioner kroner, at midlene til kultur reduseres med 300 millioner, at distrikts- og sysselsettingstiltak reduseres med 1.600 millioner, at tilskudd til drift av barnehager og bevilgningen til fødselspenger reduseres med 300 millioner, at midlene til statlige nærings- og energitiltak reduseres med 650 millioner, at støtten til landbruket kuttes med nesten 1 milliard, at midlene til samferdselssektoren reduseres med nær 1,2 milliarder og at miljøtiltakene reduseres med 90 millioner.

For å realisere Høyres mål må det kuttet tilsvarende 9 ganger til. Og i følge Anders Talleraas er ikke dette sentrale målet i Høyres program gjort avhengig av fremtidig økonomisk vekst. Som han sa det i sist trontaledebatt: "Det er ikke slik at lavere økonomisk vekst liksom vil skyte det programålet ut i intet, men hvis vi ikke får vekst, vil det ta lengre tid".

Til tross for slike dramatiske målsettinger, er det bare Høyre som har et program som utgjør et klart alternativ til vår politikk, et alternativ vi sterkt vil advare mot. Derfor er det jo synd at det er så liten reell interesse for dette alternativet. Fire andre partier blander seg i koret og skaper et bilde av et politikkenes supermarked hvor man kan plukke fritt i tilbudshyllene.

Dette skaper også et inntrykk av at bare vi er gjennom den økonomiske krisen vi kom inn i midt på åtti-tallet, kan vi vende tilbake til det vi har vært vant til i etterkrigstiden - en utvikling hvor vi år for år stadig fikk det bedre. Hvor hver generasjon kunne se framover i sikker forvissning om at de økonomisk ville få det enda bedre enn foreldrene.

Hvis vi skal lykkes i å sikre sysselsettingen, velferden og tryggheten i vårt samfunn, må vi våge å foreta reelle valg. Slik vi har gjort og fortsatt legger opp til. Siden 1990 har vi hvert år fått igjennom betydelige omprioritering fra overføringer til investeringer og utbygging av omsorgstjenestene. Det dreier seg i alt om 6,5 milliarder kroner, som er satt inn i en ekstra-satsing på helse- og omsorgstilbud, økt barnehageutbygging og barnevernsatsing, vei- og jernbaneutbygging, miljøtiltak, kommunalt vedlikehold og andre sysselsettingstiltak.

Det er denne omprioriteringen vi må fortsette med i årene framover. Det er bare å ta en titt i Langtidsprogrammet når det gjelder utviklingen framover. Om tjue år, begynner oljeinntektene å falle - samtidig som Folketrygdens utgifter stiger. De to kurvene forlater hverandre og det oppstår et stort gap som må fylles. Samtidig vet vi at behovene for tjenester - innen helsevesen og eldreomsorg bare vokser. Derfor må vi vri utviklingen, og veksten i overføringene dempes slik at vi får flere midler til å produsere tjenester og til produktive investeringer.

Sysselsettingsutvalget foreslo at ytterligere 5 milliarder kroner bør overføres fra overføringer til investeringer og aktive sysselsettingstiltak. Regjeringen er innstilt på å følge opp dette i budsjettene for 1994 og 1995. Men vi ser klart av innstillingen til Revidert nasjonalbudsjett fra Stortingets finanskomite at det ikke blir lett.

Regjeringen legger stor vekt på at tiltakene alt i alt også

får en god fordelingsprofil. Dette er bakgrunnen for "solidaritetsmilliarden". Jeg er derfor glad for at forslaget om økt arbeidsgiveravgift på høye lønnsutbetalinger, den såkalte "kakseskatten", får flertall. Forslaget om økt formuesskatt vil bli tatt konkret opp i Regjeringens budsjettforslag for 1994.

Hvis vi ikke lykkes i å målrette bruken av statsbudsjettet bedre til å skape mer sysselsetting og å bedre velferdstjenestene, vil vi heller ikke sikre oppslutningen om det velferdssamfunnet vi har utviklet. For meg er det helt klart at hvis det offentlige ikke makter å produsere de tjenester folk forventer og forlanger på områder som utdanning, helse og eldreomsorg - så vil kravet om private løsninger øke. Det er en slik utvikling som kan skape et samfunn hvor de som har råd, kjøper seg de tjenester privat som det offentlige ikke makter å gi.

Det spesielle ved Norge er at vi, til tross for høy ledighet, er blant de tre landene som har høyest sysselsetting. Omlag 75 prosent av den yrkesaktive befolkningen er i arbeid, på helt eller deltid. Og vi har en jevnere fordeling av de helt sentrale velferdstilbudene enn de fleste andre land. Vi har et godt grunnlag for å ta vare på dette. Men det gjør seg ikke selv. Vi må få tilstrekkelig oppslutning om en politikk som setter sysselsetting, velferd og en rettferdig fordeling i sentrum. Kampen mot ledigheten og for velferden er to sider av samme sak. Uten økt verdiskapning, sikrer vi verken arbeid for alle eller velferdstilbudene.

Når vi har valgt å satse på utbygging av vei og jernbane er det bl.a. for å redusere kostnadene for vårt næringsliv og dermed styrke norsk økonomis konkurransesituasjon. Men som det fremgår av det jeg har sagt har vi samtidig lagt vekt på å bygge det offentlige tjenestetilbudet og velferdsordningene videre ut. Ikke minst er kommunesektoren styrket, gjennom

økte reelle inntekter på 16 mrd. kroner siden 1989. Det er altså ikke slik at vi har lagt opp til å nedprioritere velferdstilbudene for å kunne bedre vårt vei- og jernbanenett.

Så - litt om EF-spørsmålet:

EF-saken er en vanskelig sak både for Arbeiderpartiet og for landet. Med de vanskelighetene Europa nå opplever føler nok mange at det er tryggest at vi holder oss utenfor. Det er ikke så lett å overbevise folk om at vi bør bli medlemmer ut fra f.eks. hensynet til å styrke grunnlaget for den fulle sysselsetting og velferden, når samtidig problemene på arbeidsmarkedet og den sosiale uroen øker.

Forut for landsmøtets vedtak om at Norge skulle søke om medlemskap, hadde vi en av de mest omfattende debatter Arbeiderpartiet noen gang har hatt. Det var et klart flertall på landsmøtet som mente at vi burde søke medlemskap. Arbeiderpartiets organisasjon er godt forberedt til å møte den diskusjon vi vil og må få. Den debatten vil bli sterkt preget av forhandlingenes gang, av selve forhandlingsresultatet og av hvordan debatten utvikler seg i Sverige og Finland. Debatten blir selvsagt også påvirket av utviklingen ute i Europa.

Vi har hatt to meningsmålinger i det siste som det er grunn for å dvele litt ved. Den første var omtalt i Nationen og gjaldt norske velgeres holdning til EF, hvis våre naboland blir medlemmer. Med Sverige og Finland som medlemmer i EF, er det i følge undersøkelsen 44 prosent av velgerne i Norge som sier ja til EF, mens 42 er mot.

I denne undersøkelsen svarer 35 prosent av de spurte at de helt sikkert eller sannsynligvis ville stemt for medlemskap nå. Men opinionen snur, hvis en legger til grunn for folkeavstemningen at Sverige og Finland blir medlemmer. Da svarer 44 prosent at de helt sikkert eller sannsynligvis ville stemt for medlemskap.

Dette bekrefter at den nordiske dimensjon er en viktig del av den norske EF-debatten. Da Sverige søkte om medlemskap, ble det mer aktuelt for Norge å søke. Det er tydelig at det samme mener en betydelig del av velgerne.

Den andre meningsmålingen viser at et klart flertall av velgerne ikke ønsker at EF-saken skal være et hovedtema i valgkampen. Vel en fjerdedel - 28% - mente at EF-saken burde være valgkampens viktigste tema. Blant Arbeiderpartiets velgere mente 2 av 3 at andre saker var viktigere - og blant SVs velgere mente 58% det samme.

Selv om nei-siden for tiden har en klar overvekt på meningsmålingene, er EF-saken langt fra avgjort. Fra Regjeringen og Arbeiderpartiets side vil vi føre en saklig og grundig informasjon. I denne uka vil alle husstander motta et informasjonshefte om Norge og EF. Der beskrives det hvordan et EF-medlemskap vil virke for Norge på de samfunnsområder nordmenn er mest opptatt av. På mange spørsmål finnes det ikke noe fasitsvar. Derfor oppfordrer vi folk til også å søke videre informasjon.

Det er likevel ingen som tror at folks standpunkt avgjøres bare med bakgrunn i eksakt viten og kunnskap. Holdninger og følelser vil være like avgjørende. Og - uansett - når stemmene skal telles opp, spør man ikke etter motivene for stemmegivningene. Da teller alle stemmer likt.

Nei til EF har sendt alle partienes listekandidater spørsmål om ulike holdninger til EF-spørsmålet. Stortings-gruppas styre har gitt våre kandidater det råd at de ikke bør svare enkeltvis på disse spørsmålene. I denne saken har partiet ett standpunkt. Og det er at uansett syn på EF-medlemskap vil alle våre kandidater følge avstemmings-resultatet. Hadde alle partier valgt å følge den linjen, ville denne saken vært enklere å forholde seg til. Senterpartiet og SV skaper usikkerhet med sine reservasjoner i forhold til folkets eget

svar - folkeavstemningen.

En sentral dimensjon i EF-saken er også at vårt velferdssamfunn er utsatt for press på grunn av utviklingen i andre land. Når våre naboland får økonomiske problemer og høy ledighet, gjør det jobben vanskeligere for oss. Derfor vil vi styrke samarbeidet i Europa for å møte de problemene vi deler gjennom en felles strategi. Vi arbeider for et sosialt Europa. Dessuten er det jo slik at et skikkelig velferdsnivå, også i andre land, setter oss bedre i stand til selv å holde en høy kvalitet.

Til slutt - litt om en annen sak som vil stå i fokus framover - hvalsaken. Det er en sak hvor det ikke har manglet på råd, heller ikke på lederplass de siste uker. Her rådes det til å sette bremsene på av den grunn at følelsene er for sterke. Dette legges det selvfølgelig merke til i de kretser utenlands som har som målsetting å tvinge Norge i kne. Det gir sikkert blod på tann.

En fra før av vanskelig sak blir ikke lettere av at så mange meningsdannere i Norge gir uttrykk for at de tror at Norge ikke vinner frem. Det er meningsdannerens fulle rett å kritisere Regjeringen. Men det betyr dessverre at myndighetene må bruke mye krefter innad i Norge som kunne vært bedre brukt ute, i en strid vi står midt oppe i - og der det dreier seg om viktige prinsipper for forvaltningen av naturressurser og samarbeidet mellom nasjonene om en bærekraftig utvikling.

Mange som ikke har fulgt denne saken i mange år kan kanskje få inntrykk av at dette med å tillate en begrenset hvalfangst er noe som er kommet opp nå nylig. Til og med hevdes det at Regjeringens politikk har som formål å bedre oppslutningen om Arbeiderpartiet i Nord-Norge. Det er en drøy påstand.

Kan ikke regjeringen vente litt, blir det sagt fra enkelte

hold. Haster det så fryktelig? Kan dere ikke arbeide videre for deres syn i Hvalfangstkommissjonen og overfor andre land? Poenget er bare at det har vi gjort. Og vi har gjort det i en lang årrekke. Utenriksministeren sa i Stortinget 18. mai at Norge har utvist Jobs tålmodighet. Men vi er ikke blitt tatt helt alvorlig fordi mange har trodd at vi ikke ville ha mot. For pressorganisasjonene og enkeltland har taktikken vært å oppholde Norge med løst snakk mens årene går og redskapen ruster.

Og jeg vil gjerne understreke dette: Vi har hele tiden vært forberedt på de reaksjoner som er kommet. Vi har ikke undervurdert dem. Faktisk ligger reaksjonene på noen områder i underkant av det vi hadde ventet. Jeg sikter da til private, skriftlige protester. Vi fikk mange ganger flere protester mot selfangsten for noen år siden enn vi nå får mot hvalfangst.

Da vi offentliggjorde vår prinsipielle beslutning ifjor sommer skrev ærverdige London Times, i et uttrykk for forståelse for Norges holdning, at saken viste hvor galt det kunne gå når internasjonalt samarbeid bygger på mistenkeligjøring av andre lands motiver.

For her er det ikke Norge som bryter internasjonale regler. Selv ikke Greenpeace hevder dette, men bruker andre ord som at Norge "setter seg opp mot" eller "utfordrer" den internasjonale opinion og IWCs moratorium, som ikke gjelder for Norge og vågehval, fordi vi har reservert oss i samsvar med hvalfangstkonvensjonens egne bestemmelser.

Det er IWC som bryter sine egne regler. Hvis Norge hadde styrt med de internasjonale emosjonelle vinder, hadde vi legitimert grunnleggende usaklig press, misbruk av internasjonale avtaler, og bidratt til å underminere de viktige prinsippene fra Rio-konferansen. Hvordan skulle vi forklart og forsvart en slik værehanepolitikk? I 1986 besluttet regjeringen å stanse hvalfangsten midlertidig og å sette sammen en internasjonal forskergruppe som fikk i oppdrag å utarbeide

sikrere anslag over vågehvalbestanden. Bakgrunnen var uenighet internasjonalt om bestandens størrelse. Selv om Norge mente å være på sikker vitenskapelig grunn kunne vi ikke helt utelukke at andre forskere kunne komme til andre resultater.

Resultatet ble som dere vil kjenne til, at forskerne fant at vågehvalbestanden er mye høyere enn de forsiktige norske anslagene og at IWCs vitenskapskomité enstemmig sluttet opp om resultatene. Det er nå gått et år siden dette. Hvis det hadde vært mulig å påvise feil eller mangler i det vitenskapelige resultatet, ja da ville det ha vært gjort. Men ingen har prøvd dette.

Så vet jeg at mange av dere tenker: Ja, dette er vel og bra, men følelser er en politisk realitet. Da vil jeg spørre tilbake. Hvilket kaos i internasjonalt samarbeid skal vi være med på å la vokse frem hvis vi velger av bekvemmelighetsgrunner å rette kappen etter vinden?

For det er ingen grunn til å tro at Greenpeace og andre vil la det være med hvalen. Det finnes allerede eksempler på at andre land har hatt alvorlige problemer med den internasjonale opinion og avtalefestet samarbeid ved at visse arter, som elefanter, behandles på en useriøs måte. Noen steder er elefantene så tallrike at de tramper i stykker sin egen mat og bøndernes avlinger til skade for seg selv og menneskene. Likevel møter de landene det her gjelder liten forståelse blant landene i Nord.

Også for oss gjelder det et lite lands rett til ansvarlig forvaltning av naturressurser og om følelsene skal få styre i internasjonal rett. Hvor lett skal det være å knekke oss. Hvordan står det til med kampviljen. Vi er heldigvis lite vant til å stå i sentrum for en internasjonal huskestue. Det betyr ikke at vi ikke må være i stand til å vise at vi har bein i ryggraden. Jeg har ennå til gode å møte en politiker som på alvor mener at vi tar saklig feil i denne saken.

Til slutt. Vi vil selvsagt nøye følge utviklingen for næringslivet og ha nær kontakt både hjemme og ute. I den forbindelse vil vi måtte se nøye på hvor store reelle tap som oppstår. Vi må også passe oss for at saker der norske bedrifter ikke oppnår kontrakter blir satt i sammenheng med denne saken og at vi kan skille bruttotap fra nettotap.